

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

22 decembrie 2010*

În cauza C-497/10 PPU,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Regatul Unit), prin decizia din 8 octombrie 2010, primită de Curte la 18 octombrie 2010, în procedura

Barbara Mercredi

împotriva

Richard Chaffe,

* Limba de procedură: engleza.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet, M. Ilesić, E. Levits (raportor) și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere cererea instanței de trimitere de judecare a trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență, conform articolului 104b din Regulamentul de procedură al Curții,

având în vedere decizia din 28 octombrie 2010 a Camerei întâi de a admite cererea menționată,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 decembrie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamna Mercredi, de domnul M. Scott-Manderson, QC, precum și de doamnele M.-C. Sparrow, barrister, și H. Newman, solicitor;
- pentru domnul Chaffe, de domnii H. Setright, QC, și D. Williams, barrister, precum și de doamna K. Gieve, solicitor;
- pentru guvernul Regatului Unit, de domnul S. Ossowski, în calitate de agent, asistat de doamna H. Walker, solicitor, și de domnul D. Beard, barrister;

- pentru guvernul german, de domnul T. Henze și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de doamna B. Beaupère-Manokha, în calitate de agent;
- pentru Irlanda, de domnul N. Travers, BL;
- pentru Comisia Europeană, de doamna A.-M. Rouchaud-Joët și de domnul M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183, denumit în continuare „regulamentul”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Chaffe, tatăl unei fete, pe de o parte, și doamna Mercredi, mama acesteia din urmă, pe de altă parte, cu privire la încredințarea acestui copil, care se află în prezent cu mama sa pe insula Réunion (Franța).

Cadrul juridic

Convenția de la Haga din 1980

- 3 Articolul 1 din Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”) prevede:

„Prezenta convenție are drept obiect:

- a) a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant;

[...]”

- 4 Articolul 13 din această convenție prevede:

„Prin excepție de la dispozițiile articolului precedent, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat nu este ținută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituția sau organismul care se împotrivește înapoierii sale stabilește:

- a) că persoana, instituția sau organismul care avea în îngrijire copilul nu exercita efectiv dreptul privind încredințarea la data deplasării sau neînapoierii ori consimțise sau achiesase ulterior acestei deplasări sau neînapoieri; [...]”

5 Potrivit articolului 19 din convenția menționată:

„O hotărâre asupra înapoierii copilului, pronunțată în cadrul [Convenției de la Haga din 1980], nu afectează fondul dreptului privind încredințarea.”

Dreptul Uniunii

6 Articolul 2 din regulament prevede:

„În sensul prezentului regulament:

1. «instanță judecătorească» înseamnă toate autoritățile din statele membre competente în materiile care intră sub incidența domeniului de aplicare al prezentului regulament în temeiul articolului 1;

[...]

7. «răspundere părintească» înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. Aceasta cuprinde în special încredințarea și dreptul de vizită;

[...]

9. «încredințare» înseamnă drepturile și obligațiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide asupra locului său de reședință;
10. «drept de vizită» înseamnă în special dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată într-un alt loc decât cel al reședinței sale obișnuite;
11. «deplasare sau reținere ilicită a unui copil» înseamnă deplasarea sau reținerea unui copil în cazul în care:
 - (a) a avut loc o încălcare adusă încredințării dobândite printr-o hotărâre judecătorească [...] în temeiul legislației statului membru în care copilul avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale
 - și
 - (b) sub rezerva ca încredințarea să fi fost exercitată efectiv, singur sau împreună, în momentul deplasării sau reținerii, sau ar fi fost exercitată dacă nu ar fi survenit aceste evenimente. Încredințarea se consideră ca fiind exercitată împreună atunci când unul dintre titularii răspunderii părintești nu poate, în temeiul unei hotărâri judecătorești sau ca efect al legii, să decidă asupra locului de reședință a copilului fără consimțământul celuilalt titular al răspunderii părintești.”

7 Articolul 8 din regulament are următorul cuprins:

„(1) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.”

8 Articolul 10 din regulament prevede:

„În caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, instanțele judecătorești din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite rămân competente până în momentul în care copilul dobândește o reședință obișnuită într-un alt stat membru și până când

(a) orice persoană, instituție sau alt organism căreia/căruia i-a fost încredințat copilul consimte la deplasarea sau reținerea acestuia

sau

(b) copilul a locuit în acest alt stat membru o perioadă de cel puțin un an după ce persoana, instituția sau orice alt organism căreia/căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul, până când copilul s-a integrat în noul său mediu și până când a fost îndeplinită cel puțin una dintre următoarele condiții:

(i) în termen de un an de când cel căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul, nu s-a depus nicio cerere de înapoiere la autoritățile competente ale statului membru în care copilul a fost deplasat sau reținut;

[...]

(iii) o cauză soluționată de o instanță judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau reținerii sale ilicite a fost închisă în conformitate cu articolul 11 alineatul (7);

(iv) o hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului a fost pronunțată de instanța judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale ilicite.”

9 Articolul 11 alineatul (8) din regulament are următorul cuprins:

„Fără a aduce atingere unei hotărâri de neînapoiere pronunțate în conformitate cu articolul 13 din Convenția de la Haga din 1980, orice hotărâre ulterioară prin care se dispune înapoierea copilului, pronunțată de o instanță competentă în temeiul prezentului regulament, este executorie în conformitate cu capitolul III secțiunea 4, în vederea asigurării înapoierii copilului.”

10 Articolul 13 alineatul (1) din regulament prevede:

„Atunci când reședința obișnuită a copilului nu poate fi stabilită [...], instanțele judecătorești din statul membru în care este prezent copilul sunt competente.”

11 Potrivit articolului 16 din regulament,

„[o] instanță judecătorească se consideră sesizată:

- (a) la data depunerii la instanță a actului de sesizare a instanței sau a unui act echivalent, cu condiția ca reclamantul să nu fi neglijat în continuare să ia măsurile pe care era obligat să le ia pentru ca actul să fie notificat sau comunicat pârâtului [...]

[...]”

12 Articolul 19 din regulament prevede:

„[...]”

(2) În cazul în care acțiuni referitoare la răspunderea părintească privind un copil, având același obiect și aceeași cauză, se introduc în fața instanțelor judecătorești din state membre diferite, instanța sesizată în al doilea rând suspendă din oficiu procedura până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(3) În cazul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate, instanța sesizată în al doilea rând își declină competența în favoarea acesteia.

În acest caz, partea care a introdus acțiunea la instanța sesizată în al doilea rând poate intenta respectiva acțiune la prima instanță sesizată.”

13 Potrivit articolului 60 litera (e) din regulament, în relațiile dintre statele membre, regulamentul prevalează asupra Convenției de la Haga din 1980 în măsura în care aceasta privește materiile reglementate de regulament.

14 Articolul 3 din această convenție corespunde, în esență, articolului 2 punctul 11 din regulament, articolul 5 litera (a) din aceasta corespunde articolului 2 punctul 9 din regulament, iar articolul 5 litera (b) din convenția menționată corespunde articolului 2 punctul 10 din acesta.

15 Articolul 62 din regulament prevede:

„(1) Acordurile și convențiile menționate la articolul 59 alineatul (1) și la articolele 60 și 61 continuă să-și producă efectele în materiile nereglementate de prezentul regulament.

(2) Convențiile menționate la articolul 60, în special Convenția de la Haga din 1980, continuă să-și producă efectele între statele membre care sunt părți contractante la aceasta, în conformitate cu articolul 60.”

Dreptul național

- ¹⁶ Din decizia de trimitere rezultă că, potrivit dreptului național aplicabil în Anglia și Țara Galilor, tatăl natural al copilului nu este de drept titular al răspunderii părintești.
- ¹⁷ Cu toate acestea, în temeiul secțiunii 4 din Legea privind copiii din 1989 (Children Act 1989), tatăl poate deveni titular al răspunderii părintești fie prin înscrierea unei mențiuni în certificatul de naștere al copilului, fie prin încheierea cu mama a unui contract referitor la această răspundere, fie prin intermediul unei ordonanțe emise de o instanță prin care îi este atribuită răspunderea părintească („parental responsibility order”).
- ¹⁸ Pe de altă parte, în procedurile de drept privat având ca obiect copii în Anglia și Țara Galilor, instanțele pot emite ordonanțe în temeiul secțiunii 8 din legea menționată sau, în cazul High Court of Justice (England & Wales), în cadrul propriei competențe materiale în ceea ce privește protecția copiilor. Aceste ordonanțe permit instanțelor să se pronunțe cu privire la reședință („residence order”) și la dreptul de vizită („contact order”), să interzică efectuarea anumitor acte („prohibited steps order”) și să rezolve anumite probleme specifice („specific issue order”).

- ¹⁹ Trimiterea preliminară face referire la o jurisprudență națională potrivit căreia instanțele din Anglia și Țara Galilor sesizate cu cereri de emitere a unor ordonanțe în materie de încredințare pot deține drepturi privind încredințarea, chiar și în cazul în care persoana care le introduce nu a dobândit ea însăși asemenea drepturi.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

Situația de fapt aflată la originea acțiunii principale

- ²⁰ Din dosarul prezentat Curții reiese că reclamanta din acțiunea principală, doamna Mercredi, născută pe insula Réunion și având naționalitate franceză, s-a mutat în cursul anului 2000 în Anglia, unde a lucrat ca membră de echipaj pentru o companie aeriană. Pe durata mai multor ani, aceasta a trăit în Anglia împreună cu domnul Chaffe, resortisant britanic, împreună formând un cuplu necăsătorit.
- ²¹ Din această relație s-a născut, la 11 august 2009, o fată, Chloé, de naționalitate franceză. În săptămâna care a urmat nașterii acestui copil, doamna Mercredi și domnul Chaffe, a căror relație nu mai era stabilă de o anumită perioadă și care nu mai locuiau împreună, întrucât domnul Chaffe părăsise reședința comună, s-au despărțit.
- ²² La 7 octombrie 2009, când Chloé avea două luni, doamna Mercredi și fiica sa au părăsit Anglia în favoarea insulei Réunion, unde au ajuns în ziua următoare. Tatăl copilului nu a fost informat în prealabil cu privire la plecarea mamei și a copilului, însă a primit, la 10 octombrie 2009, o scrisoare în care doamna Mercredi explica motivele acestei plecări.

- 23 Este cert că reședința obișnuită a copilului, înaintea plecării sale la 7 octombrie 2009, se afla în Anglia. Este de asemenea cert că deplasarea lui Chloé în insula Réunion a fost licită, întrucât, la momentul respectiv, doamna Mercredi era singura persoană care dispunea de drepturi privind „încredințarea”, în temeiul articolului 2 punctul 9 din regulament.

Procedura inițiată de tată în Regatul Unit în cursul anului 2009

- 24 La 9 octombrie 2009, vineri, descoperind că locuința doamnei Mercredi fusese abandonată, domnul Chaffe a introdus, în aceeași zi, prin telefon, o acțiune la judecătorul Holman, judecătorul de serviciu de la High Court. Acesta din urmă a emis o ordonanță prin care solicita informații cu privire la localizarea copilului („location order”) și a fixat termenul la care urma să judece cauza la 12 octombrie 2009.
- 25 La 12 octombrie 2009, domnul Chaffe a introdus cereri în special în vederea stabilirii răspunderii părintești, a reședinței alternative și a unui drept de vizită. În aceeași zi, fără ca doamnei Mercredi să îi fi fost comunicată acțiunea inițiată de domnul Chaffe și fără ca aceasta să fie prezentă sau reprezentată în mod legal, judecătorul Holman a emis o ordonanță prin care o obliga pe doamna Mercredi să o înapoieze pe Chloé în Anglia. Această ordonanță precizează, pentru a evita orice ambiguitate, că nu presupune înapoierea copilului tatălui sau vreun contact cu el, deciziile în această privință urmând să fie adoptate pe baza unei ședințe ulterioare.
- 26 Trebuie arătat că instanța de trimitere pleacă de la premisa potrivit căreia a fost „sesizată”, în temeiul articolului 16 din regulament, cel târziu la 12 octombrie 2009. Această instanță are competența, dacă este cazul, să verifice acest aspect. În orice caz, revine Curții sarcina de a se pronunța având în vedere considerațiile de fapt și de drept care sunt expuse în decizia de trimitere.

Procedurile inițiate de mamă și de tată în Franța

- 27 La 28 octombrie 2009, doamna Mercredi a introdus la tribunal de grande instance de Saint-Denis (Tribunalul de Mare Instanță din Saint-Denis) (Franța) o cerere prin care a solicitat să i se atribuie răspunderea părintească exclusivă și să se stabilească domiciliul lui Chloé la adresa sa.
- 28 La 18 decembrie 2009, domnul Chaffe a introdus la aceeași instanță o cerere prin care solicita să se dispună înapoierea lui Chloé în Anglia, în temeiul Convenției de la Haga din 1980. Prin hotărârea din 15 martie 2010, această cerere a fost respinsă, cu motivarea că domnul Chaffe nu avea drepturi privind „încredințarea” în raport cu Chloé atunci când aceasta a părăsit Regatul Unit. Împotriva acestei hotărâri nu s-a declarat apel.
- 29 La 23 iunie 2010, tribunal de grande instance de Saint-Denis a pronunțat hotărârea prin care a acordat doamnei Mercredi răspunderea părintească exclusivă în privința lui Chloé și a stabilit reședința obișnuită a acestui copil la adresa unde locuiește mama. Din observațiile prezentate în ședință de domnul Chaffe, precum și de guvernul francez rezultă că această hotărâre nu a devenit încă definitivă.

Continuarea procedurii inițiate de tată în Regatul Unit în cursul anului 2009

- 30 La 15 aprilie 2010, acțiunea introdusă de domnul Chaffe în cursul lunii octombrie 2009 a ajuns în fața judecătorului McFarlane. Potrivit domnului Chaffe, High Court of Justice (England & Wales) era competentă, la 9 octombrie 2009, să se pronunțe cu privire la situația fiicei sale, întrucât Chloé nu își pierduse la acea dată reședința obișnuită în Anglia. În plus, ar fi clar, în temeiul dreptului aplicabil în Anglia și Țara

Galilor, că o cerere de emitere a unei ordonanțe în materie de încredințare poate conferi unei instanțe drepturi privind „încredințarea”. Domnul Chaffe adaugă că, dat fiind faptul că instanțele engleze fuseseră sesizate cu o cerere în materia răspunderii părintești, tribunal de grande instance de Saint-Denis ar fi trebuit să suspende judecarea cauzei, în temeiul articolului 19 din regulament, până când s-ar fi stabilit competența instanței engleze.

31 Potrivit doamnei Mercredi, instanțele engleze nu erau competente să se pronunțe cu privire la situația lui Chloé, din moment ce, începând cu ziua în care aceasta din urmă a fost dusă pe insula Réunion, nu mai avea reședința obișnuită în Anglia, ci în Franța.

32 Judecătorul McFarlane a hotărât:

- instanța engleză a fost sesizată cu cauza referitoare la Chloé la momentul la care tatăl l-a contactat telefonic pe judecătorul Holman;
- de la momentul respectiv, instanța engleză a dobândit drepturi privind încredințarea în raport cu Chloé;
- ca urmare a faptului că obținuse ordonanțe în favoarea sa, și tatăl a dobândit drepturi privind încredințarea de la momentul respectiv;
- Chloé avea încă reședința obișnuită în Anglia „[...] la momentul când atât instanța engleză, cât și tatăl au dobândit drepturi privind încredințarea în raport cu Chloé, iar instanța engleză a emis ordonanțe prin care a impus ca [aceasta] să rămână în Anglia sau să fie înapoiată pe teritoriul englez” și
- prin urmare, instanțele engleze erau competente la 9 octombrie 2009 să se pronunțe cu privire la situația lui Chloé.

Procedura inițiată de mamă în Regatul Unit

- 33 La 12 iulie 2010, doamna Mercredi a atacat la instanța de trimitere deciziile pronunțate de High Court of Justice (England & Wales).
- 34 În cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare, această instanță arată că, pentru a putea identifica instanța competentă, potrivit dreptului Uniunii, în materie de răspundere părintească în ceea ce o privește pe Chloé, se impune o clarificare a criteriilor care trebuie aplicate pentru a determina reședința obișnuită a copilului în sensul articolelor 8 și 10 din regulament.
- 35 Instanța de trimitere consideră în plus că răspunsul la problema dacă High Court of Justice (England & Wales) a obținut drepturi privind încredințarea în raport cu Chloé, ca urmare a cererilor formulate de tatăl acesteia, depinde de înțelesul noțiunii „instituție sau alt organism” în sensul regulamentului, a cărei interpretare este de competența Curții. Pe de altă parte, instanța menționată dorește să se edifice cu privire la aprecierea competenței concurente a instanțelor din Regatul Unit și a instanțelor franceze de a se pronunța cu privire la cererile tatălui și, respectiv, ale mamei lui Chloé.
- 36 În aceste împrejurări, Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze următoarele întrebări preliminare:

„1) Care sunt criteriile potrivite pentru a determina reședința obișnuită a unui copil în sensul:

— articolului 8 din Regulamentul [...] nr. 2201/2003;

— articolului 10 din Regulamentul [...] nr. 2201/2003?

- 2) O instanță reprezintă o «instituție sau alt organism» căruia îi pot fi conferite drepturi privind «încredințarea» în sensul dispozițiilor din Regulamentul [...] nr. 2201/2003?
- 3) Articolul 10 continuă să se aplice după ce instanțele din statul membru solicitat au respins o cerere de înapoiere a copilului potrivit [Convenției de la Haga din 1980] pentru motivul că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolele 3 și 5?

În special, cum ar trebui soluționat un conflict între o decizie a statului solicitat, conform căreia condițiile prevăzute la articolele 3 și 5 din [Convenția de la Haga din 1980] nu sunt îndeplinite, și o decizie a statului solicitant, conform căreia condițiile prevăzute la aceste articole sunt îndeplinite?”

Cu privire la procedura de urgență

³⁷ Instanța de trimitere a solicitat ca prezenta trimitere preliminară să fie supusă procedurii de urgență prevăzute la articolul 104b din Regulamentul de procedură al Curții.

³⁸ Aceasta și-a motivat cererea prin faptul că, atât timp cât nu a fost identificată instanța competentă, în temeiul dreptului Uniunii, în materie de răspundere părintească în raport cu Chloé, cererile formulate de tatăl acesteia din urmă în vederea obținerii unei ordonanțe care să îi permită să aibă relații cu copilul său nu pot fi analizate.

- 39 În această privință, este important să se sublinieze că din decizia de trimitere rezultă că prezenta cauză privește un copil, în vârstă de 1 an și 4 luni, care este separat de tatăl său de mai mult de un an. Dat fiind că respectivul copil este la o vârstă sensibilă în dezvoltarea sa, prelungirea situației actuale, caracterizată în plus prin distanța considerabilă care desparte reședința tatălui de cea a copilului, ar putea dăuna serios relației viitoare a acestuia din urmă cu tatăl său.
- 40 În aceste condiții, Camera întâi a Curții a hotărât, la 28 octombrie 2010, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere de judecare a trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 41 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească ce interpretare trebuie dată noțiunii „reședință obișnuită” în sensul articolelor 8 și 10 din regulament în scopul de a determina care este instanța competentă să se pronunțe cu privire la probleme referitoare la încredințare, în special atunci când, precum în cauza principală, litigiul privește situația unui copil de vârstă mică ce este deplasat în mod licit de mama sa în alt stat membru decât cel în care are reședința obișnuită și se afla acolo doar de câteva zile la momentul sesizării instanței statului din care a plecat.

- 42 În această privință, trebuie constatat, cu titlu introductiv, că, potrivit articolului 8 alineatul (1) din regulament, competența instanței judecătorești dintr-un stat membru în materia răspunderii părintești privind un copil care se deplasează în mod licit într-un alt stat membru se stabilește pe baza criteriului reședinței obișnuite a acestui copil la momentul la care respectiva instanță este sesizată.
- 43 În temeiul articolului 16 din regulament, o instanță nu se consideră sesizată decât atunci când un act de sesizare a acesteia sau un act echivalent este depus la respectiva instanță. Astfel cum s-a arătat la punctul 24 din prezenta hotărâre, domnul Chaffe a sesizat numai telefonic, la 9 octombrie 2009, instanța în cauză, prin persoana judecătorului Holman, judecătorul de serviciu de la High Court. Prin urmare, numai la 12 octombrie 2009, cu condiția, astfel cum s-a precizat la punctul 26 din prezenta hotărâre, verificării de către instanța de trimitere a faptului că reclamantul nu a neglijat în continuare să ia măsurile pe care era obligat să le ia pentru ca actul să fie notificat sau comunicat pârâtului, High Court of Justice (England & Wales) este considerată ca fiind sesizată. La această dată, Chloé, ajunsă pe insula Réunion la 8 octombrie 2009, se afla de patru zile în acest departament francez.
- 44 În această privință, trebuie constatat, cu titlu introductiv, că regulamentul nu cuprinde nicio definiție a noțiunii „reședință obișnuită”. Utilizarea adjectivului „obișnuită” permite doar să se deducă faptul că reședința trebuie să prezinte un anumit caracter de stabilitate sau de regularitate.
- 45 Potrivit unei jurisprudențe constante, rezultă din cerințele atât ale aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și ale principiului egalității că termenii unei dispoziții a dreptului Uniunii, care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare, trebuie în mod normal să primească, în întreaga Uniune Europeană, o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul dispoziției și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea printre altele Hotărârea din 18 ianuarie 1984, Ekro, 327/82, Rec., p. 107,

punctul 11, Hotărârea din 6 martie 2008, Nordania Finans și BG Factoring, C-98/07, Rep., p. I-1281, punctul 17, precum și Hotărârea din 2 aprilie 2009, A, C-523/07, Rep., p. I-2805, punctul 34).

- ⁴⁶ Întrucât articolele din regulament care menționează noțiunea „reședință obișnuită” nu cuprind nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a determina sensul și sfera de aplicare a respectivei noțiuni, această determinare trebuie să fie efectuată potrivit contextului în care se înscriu dispozițiile regulamentului și potrivit obiectivului urmărit de acesta din urmă, în special cel care reiese din considerentul (12) al regulamentului, potrivit căruia temeiurile de competență pe care le stabilește sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și în special de criteriul proximității.
- ⁴⁷ Pentru ca acest interes superior al copilului să fie respectat în cea mai mare măsură, Curtea a statuat deja că noțiunea „reședință obișnuită”, în sensul articolului 8 alineatul (1) din regulament, corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. Acest loc trebuie stabilit de instanța de trimitere ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte (a se vedea Hotărârea A, citată anterior, punctul 44).
- ⁴⁸ Dintre criteriile în lumina cărora revine instanței naționale obligația de a stabili locul reședinței obișnuite a unui copil, trebuie arătate în special condițiile și motivele sejurului copilului pe teritoriul unui stat membru, precum și naționalitatea acestuia (a se vedea Hotărârea A, citată anterior, punctul 44).
- ⁴⁹ Pe de altă parte, astfel cum Curtea a precizat la punctul 38 din Hotărârea A, citată anterior, pentru a stabili reședința obișnuită a unui copil, în afară de prezența fizică a acestuia din urmă într-un stat membru, trebuie să fie reținuți și alți factori suplimentari de natură să demonstreze că această prezență nu are deloc un caracter temporar sau ocazional.

- 50 În acest context, Curtea a subliniat că intenția titularului răspunderii părintești de a se stabili împreună cu copilul în alt stat membru, exprimată prin anumite măsuri tangibile, cum ar fi achiziționarea sau închirierea unei locuințe în statul membru gazdă, poate constitui un indiciu al transferului reședinței obișnuite (a se vedea Hotărârea A, citată anterior, punctul 40).
- 51 În această privință, pentru a distinge reședința obișnuită de o simplă prezență temporară, este necesar să se sublinieze că în principiu aceasta trebuie să fie de o anumită durată pentru a exprima o stabilitate suficientă. Cu toate acestea, regulamentul nu prevede o durată minimă. Prin urmare, pentru transferul reședinței obișnuite în statul gazdă, prezintă importanță în special voința persoanei respective de a stabili acolo centrul permanent sau obișnuit al intereselor sale, cu intenția de a-i conferi un caracter stabil. Astfel, durata unei șederi nu poate constitui decât un indiciu în cadrul evaluării stabilității reședinței, această evaluare trebuind să fie efectuată în lumina ansamblului împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.
- 52 În plus, în cauza principală, vârsta copilului poate să prezinte o importanță deosebită.
- 53 Prin urmare, mediul social și familial al copilului, esențial în determinarea locului în care se află reședința sa obișnuită, este compus din diferiți factori care variază în funcție de vârsta copilului. Astfel, factorii care trebuie luați în considerare în cazul unui copil de vârstă școlară diferă de cei care trebuie avuți în vedere în cazul unui minor care nu continuă studiile sau de cei care prezintă relevanță în ceea ce privește un copil de vârstă mică.
- 54 În general, mediul unui copil de vârstă mică este în mod esențial un mediu familial, determinat de persoana sau de persoanele de referință cu care copilul trăiește, care îl au în fapt în îngrijire și se ocupă de el.

55 Acest aspect se verifică *a fortiori* atunci când copilul în cauză este un copil de vârstă mică. El trăiește în mod necesar în mediul social și familial al anturajului de care depinde. În consecință, în cazul în care, precum în cauza principală, copilul respectiv se află în fapt în îngrijirea mamei sale, este necesar să se evalueze integrarea acesteia în mediul său social și familial. În această privință, pot fi luate în calcul criteriile prevăzute de jurisprudența Curții, precum motivele mutării mamei copilului într-un alt stat membru, cunoștințele lingvistice ale acesteia din urmă sau originile sale geografice și familiale.

56 Din considerațiile de mai sus rezultă că trebuie să se răspundă la prima întrebare că noțiunea „reședință obișnuită”, astfel cum aceasta reiese din articolele 8 și 10 din regulament, trebuie interpretată în sensul că respectiva reședință corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. În acest scop, atunci când în litigiu se află situația unui copil de vârstă mică ce locuiește de numai câteva zile cu mama sa într-un stat membru, altul decât cel în care are reședința obișnuită, în care a fost deplasat, trebuie să fie luate în considerare mai ales, pe de o parte, durata, regularitatea, condițiile și motivele șederii pe teritoriul acestui stat membru și ale mutării mamei în statul respectiv și, pe de altă parte, dată fiind în special vârsta copilului, originile geografice și familiale ale mamei, precum și raporturile familiale și sociale pe care aceasta și copilul le au în același stat membru. Este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului, ținând seama de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.

57 În ipoteza în care aplicarea criteriilor sus-menționate ar conduce, în cauza principală, la concluzia că reședința obișnuită a copilului nu poate fi stabilită, determinarea instanței competente ar trebui efectuată pe baza criteriului „prezenței copilului”, în sensul articolului 13 din regulament.

Cu privire la a doua întrebare

- 58 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă noțiunea „instituție sau alt organism” căruia îi pot fi conferite drepturi privind încredințarea, în conformitate cu dispozițiile regulamentului, trebuie interpretată în sensul că înglobează noțiunea „instanță judecătorească”, astfel cum aceasta reiese din dispozițiile articolului 2 alineatul (1) din respectivul regulament.
- 59 În această privință, trebuie subliniat că instanța de trimitere nu a precizat dispozițiile regulamentului în raport cu care dorea să se edifice în privința interpretării care trebuie dată acestei noțiuni, nici motivele pentru care această interpretare îi era necesară pentru a pronunța hotărârea. Se observă însă că respectiva noțiune figurează în cuprinsul articolelor 10 și 11 din regulament. Aceste dispoziții se referă la competența în cazuri de răpire a copilului și se aplică, prin urmare, în caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, articolul 9 din regulamentul menționat fiind consacrat mutării legale a unui copil dintr-un stat membru în altul.
- 60 Astfel cum s-a constatat la punctul 23 din prezenta hotărâre, este cert că deplasarea lui Chloé în insula Réunion a fost licită.
- 61 Din aceasta rezultă că articolul 10 din regulament nu se poate aplica. Prin urmare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la a treia întrebare

- ⁶² Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere ridică în esență problema, astfel cum rezultă în special din cuprinsul punctelor 1.4 și 4.6 din decizia de trimitere, dacă hotărârile judecătorești ale unei instanțe dintr-un stat membru prin care este respinsă, în temeiul Convenției de la Haga din 1980, o cerere de înapoiere imediată a unui copil în circumscripția unei instanțe dintr-un alt stat membru și care se referă la răspunderea părintească privind acest copil afectează hotărârile care trebuie pronunțate în acest alt stat membru cu privire la acțiuni referitoare la răspunderea părintească ce au fost introduse anterior și care se află încă pe rol în acest stat membru.

Hotărârea pronunțată de tribunal de grande instance de Saint-Denis la 15 martie 2010

- ⁶³ Astfel cum s-a arătat la punctul 28 din prezenta hotărâre, cererea formulată de tatăl lui Chloé la tribunal de grande instance de Saint-Denis era întemeiată pe dispozițiile Convenției de la Haga din 1980. Această convenție are drept obiect, potrivit articolului 1, să asigure înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant.
- ⁶⁴ Tribunal de grande instance de Saint-Denis a respins cererea prin care tatăl lui Chloé a solicitat înapoierea acesteia din urmă în Regatul Unit, „întrucât nu s-[a] probat faptul că la momentul deplasării micuței Chloé Mercredi, domnul Richard Chaffe beneficia de drepturi privind încredințarea, pe care le exercita în mod efectiv sau pe care le-ar fi exercitat astfel, dacă nu ar fi intervenit plecarea”.
- ⁶⁵ În această privință, se impune constatarea că, potrivit articolului 19 din Convenția de la Haga din 1980, hotărârea din 15 martie 2010 a instanței menționate nu afectează fondul drepturilor privind încredințarea, chiar dacă aceasta a devenit definitivă, astfel cum s-a constatat la punctul 28 din prezenta hotărâre.

- ⁶⁶ Din aceasta rezultă că, în ipoteza în care instanța de trimitere ar decide, în temeiul criteriilor menționate în cadrul răspunsului la prima întrebare, că este competentă, în temeiul articolului 8 din regulament, în ceea ce privește răspunderea părintească în raport cu Chloé, hotărârea pronunțată de tribunal de grande instance de Saint-Denis la 15 martie 2010 nu ar afecta decizia pe care instanța de trimitere ar trebui să o pronunțe.

Hotărârea pronunțată de tribunal de grande instance de Saint-Denis la 23 iunie 2010

- ⁶⁷ În ceea ce privește hotărârea pronunțată de tribunal de grande instance de Saint-Denis la 23 iunie 2010, care, astfel cum s-a arătat la punctul 29 din prezenta hotărâre, nu a devenit încă definitivă, trebuie să se arate de la bun început că instanța de trimitere se va confrunta, dacă este cazul, cu faptul că respectiva instanță și-a întemeiat hotărârea nu numai pe Convenția de la Haga din 1980, ci și pe regulament.
- ⁶⁸ În cazul unui asemenea conflict între două instanțe din state membre diferite, la care au fost introduse, în temeiul regulamentului, acțiuni referitoare la răspunderea părintească privind un copil, având același obiect și aceeași cauză, este aplicabil articolul 19 alineatul (2) din regulament. Potrivit acestui articol, instanța sesizată în al doilea rând suspendă procedura până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.
- ⁶⁹ Astfel, întrucât High Court of Justice (England & Wales) a fost sesizată la 12 octombrie 2009 de tatăl copilului cu o acțiune având ca obiect în special ca acestuia să îi fie atribuită răspunderea părintească, tribunal de grande instance de Saint-Denis, sesizat de mama copilului la 28 octombrie 2009, nu se putea pronunța cu privire la cererea formulată de aceasta din urmă.

- 70 Din considerațiile de mai sus rezultă că, în ipoteza în care instanța de trimitere ar decide, în temeiul criteriilor menționate în cadrul răspunsului la prima întrebare, că este competentă, în temeiul articolului 8 din regulament, în ceea ce privește răspunderea părintească în raport cu Chloé, nici hotărârea pronunțată de tribunal de grande instance de Saint-Denis la 15 martie 2010, nici hotărârea din 23 iunie 2010 nu ar afecta decizia pe care instanța de trimitere va trebui să o pronunțe.
- 71 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că hotărârile judecătorești ale unei instanțe dintr-un stat membru prin care este respinsă, în temeiul Convenției de la Haga din 1980, o cerere de înapoiere imediată a unui copil în circumscripția unei instanțe dintr-un alt stat membru și care se referă la răspunderea părintească privind acest copil nu afectează hotărârile care trebuie pronunțate în acest alt stat membru cu privire la acțiuni referitoare la răspunderea părintească ce au fost introduse anterior și care se află încă pe rol în acest stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) Noțiunea „reședință obișnuită”, astfel cum aceasta reiese din articolele 8 și 10 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, trebuie interpretată în sensul că respectiva

reședință corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. În acest scop, atunci când în litigiu se află situația unui copil de vârstă mică ce locuiește de numai câteva zile cu mama sa într-un stat membru, altul decât cel în care are reședința obișnuită, în care a fost deplasat, trebuie să fie luate în considerare mai ales, pe de o parte, durata, regularitatea, condițiile și motivele șederii pe teritoriul acestui stat membru și ale mutării mamei în statul respectiv și, pe de altă parte, dată fiind în special vârsta copilului, originile geografice și familiale ale mamei, precum și raporturile familiale și sociale pe care aceasta și copilul le au în același stat membru. Este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului, ținând seama de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.

În ipoteza în care aplicarea criteriilor sus-menționate ar conduce, în cauza principală, la concluzia că reședința obișnuită a copilului nu poate fi stabilită, determinarea instanței competente ar trebui efectuată pe baza criteriului „prezenței copilului”, în sensul articolului 13 din regulament.

- 2) Hotărârile judecătorești ale unei instanțe dintr-un stat membru prin care este respinsă, în temeiul Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, o cerere de înapoiere imediată a unui copil în circumscripția unei instanțe dintr-un alt stat membru și care se referă la răspunderea părintească privind acest copil nu afectează hotărârile care trebuie pronunțate în acest alt stat membru cu privire la acțiuni referitoare la răspunderea părintească ce au fost introduse anterior și care se află încă pe rol în acest stat membru.

Semnături